

TERMÉSZETVÉDELEM – ÖKOTURIZMUS – GEMENC

PÁDÁRNÉ Török Éva

Budapesti Corvinus Egyetem, Tájvédelmi és Tájrehabilitációs Tanszék
1118 Budapest, Villányi út 35–43. e-mail: eva.torok@uni-corvinus.hu

Kulcsszavak: természetvédelem elfogadottsága, ökoturizmus, látogatói szokások vizsgálata

Összefoglalás: Számos természetvédelmi területen a tudatos feltárás, irányítás hiánya miatt, ha nem is tömegesen, de „beszivároghva” mindenütt megjelennek a látogatók (pl. horgászok, természetjárók, terepkerékpárosok). Az ökoturizmus tudatos fejlesztésével, egyes területek megnyitásával, kiépítésével tehermentesíteni lehetne az érzékeny, feltétlen védelmet érdemlő területeket. 2007-2010 között az MTA Dunakutató Állomása a Karlsruhei Egyetemen közös projektet készített a Duna magyarországi szakaszán a Duna-Dráva Nemzeti Parkhoz tartozó Gemenci tájegység és Béda-Karapanca térségében. A projekt egyik résztemája a természetvédelem elfogadottsága és az ökoturizmus fejlesztése volt. Polgármesteri interjúk és látogatói kérdőívek alapján mértük föl az ott élők, valamint a védett területre érkezők látogatói szokásait, véleményét. A kérdőívek és az interjúk kiértékelése bebizonyította, hogy a természeti értékek megőrzése mindenki számára fontos, de sem a helyi lakosság, sem a látogatók körében nem egyértelmű, hogy a Duna-Dráva Nemzeti Park területén belül hol-milyen tevékenység folytatható. Sok esetben a felvilágosítás, kommunikáció hiánya miatt keverednek a vadászattal kapcsolatos és a természeti értékek védelmét szolgáló korlátozások. Az ökoturizmus fejlesztését a települések kitérés pontnak tekintik a térségben, de ehhez a látogatóforgalom tudatos irányítása elengedhetetlen.

Bevezetés

2007–2010 között az MTA Dunakutató Állomása a Karlsruhei Egyetemen közös projektet készített a Duna magyarországi szakaszán, a Duna-Dráva Nemzeti Parkhoz tartozó Gemenci tájegység és Béda–Karapanca térségében. A kutatócsoport tagjaként lehetőségem volt részt venni a „Kezelési-hasznosítási terv kidolgozását megalapozó állapotfeltáró kutatások a magyarországi Duna-Dráva Nemzeti Park dunai szakaszán (Gemenc és Béda–Karapanca ártér)” című projektben, mely a Deutsche Bundesstiftung Umwelt támogatásával jött létre (témavezető: Prof. Dr. Emil Dister, Prof. Dr. Berczik Árpád). A kutatás célja volt többek között, hogy megalapozza ennek az európai szinten is unikális természeti értéket képviselő folyami ártérnek a bemutatását. A természetvédelem prioritása mellett feltárta az ökoturizmus és a környezeti tudatformálás fejlesztésének és bővítésének lehetőségeit. Egyik résztemaként a természetvédelem elfogadottságát vizsgáltuk az érintett településeken. Munkánk során a Duna-Dráva Nemzeti Park (továbbiakban DDNP) területét nem zárványként, hanem a környező településekhez szorosan kapcsolódó tájként vizsgáltuk és célul tűztük ki, hogy lehetőség szerint megismerjük az ott élők elképzeléseit is. Hiszen a helyi lakosság ökoturizmussal kapcsolatos fogadókészsége változó, attól függően, hogy az érdekeltek, vagy az érintettek csoportjába tartoznak. Míg az érdekeltek közvetlenül szerepet vállalnak a fejlesztésekben, addig az érintettek csak közvetve élnek meg a fejlesztések pozitív és negatív hatásait (DÁVID 2007).

Az ökoturizmus fogalmát már sokan meghatározták. Munkánk során a WTO (Idegenforgalmi Világszervezet) és a magyar szabvány meghatározását vettük alapul. A WTO meghatározása szerint: „az ökoturizmus a turizmus azon, természeti vonzerőkön alapuló formáit tartalmazza, ahol a fő motiváció a természet megfigyelése és tiszteletben tartása, megővése” (SULYOK 2001). A magyar szabvány megfogalmazása szerint: az

ökoturizmus célja a környezetvédelmi, természetvédelmi szemléletformálás, a természeti táj bemutatása, megismertetése, a káros környezeti és társadalmi hatások minimalizálása, ugyanakkor a hosszú távú gazdasági előnyök maximalizálása (MSZ20391:2007). Az ökoturizmus egyik hazai fellelője, a Tisza-tó, számos kutatás, stratégiai tervezés ellenére sem mentes a turizmus, ökoturizmus káros környezeti hatásaitól (REMENYIK 2009). Ez is bizonyítja, hogy természeti értékekre, erőforrásokra alapuló fejlesztéseket csak nagyon alapos feltáró vizsgálatok alapján szabad tervezni. A természeti értékek bemutatása esetében a megőrzést és a káros hatások elkerülését kell alapvető szempontként kezelni. Ezért első lépésként szakirodalmi forrásokból (IVÁNYI 2003, DUHAY 2006), majd terepi vizsgálatok alapján térképeztük fel a vizsgált terület természeti és ökoturisztikai adottságait. A terepi vizsgálatokat helyi szakértőkkel folytatott konzultációkkal egészítettük ki, melyek rávilágítottak a lakosság természetvédelemmel kapcsolatos attitűdjére.

Anyag és módszer

A Sió-csatorna torkolatától az országhatárig húzódó Duna menti nemzeti parki védett területekre és az itt található 19 településre terjesztettük ki a felmérésünket. A projektnek ebben a témakörében nem a természeti értékek minél alaposabb feltárása volt a célunk, hanem az, hogy megismerjük az ott élők viszonyát a természethez, a természetvédelemhez, valamint azt, hogy mennyire igénylik az ökoturisztikai szolgáltatások fejlesztését. Vizsgáltuk, hogy mennyire vannak tudatában a szomszédságukban található értékeknek, azok sebezhetőségével és milyen korlátozásokat tartanak elfogadhatónak ezen értékek védelme érdekében.

A primér adatgyűjtéshez a legcélravezetőbb eszköznek a közvetlen megkeresést tartottuk, ezért két célcsoportra bontva készítettük el felmérésünket. Személyes interjúk keretében kerestük fel a környező települések döntéshozóit, így lehetőségünk volt megismerni a jelenlegi problémák mellett a települések fejlesztési elképzeléseit is. Másik oldalról megközelítve a témakört, a nemzeti parki helyszínekre érkező látogatókat szólítottuk meg egy kérdőívvel (természetvédelem, szolgáltatás fejlesztés, kedvelt tevékenységek és célterületek), hogy megismerjük a látogatói szokásokat, az ideérkezők véleményét a jelenlegi ökoturisztikai kínálatról és a természeti értékek védelme érdekében szükséges korlátozásokról. A regisztrált látogatóforgalom alakulásának megismeréséhez áttekintettük a DDNP Igazgatóság éves jelentéseit (DDNP Ig. 2002–2008). Lehetőségünk nyílt a hasonlóan Duna menti ártéri területen elhelyezkedő Donau-Auen Nemzeti Park (Ausztria) kezelési tervét áttanulmányozni (MNDA 2009).

Polgármesteri interjúk összeállításának szempontjai

Az interjú szót meghallva sokan publicisztikai vagy médiatermékre gondolnak, azonban Kemény István szociológus munkássága óta a szociológiai tanulmányokban is gyakran alkalmazzák az interjúkészítést, de megtalálhatjuk a piackutatás és a közvélemény-kutatás eszköztárában is. Ha több interjúalany válaszait akarjuk összehasonlítani strukturált vagy célzott interjút készítünk, melyben a kérdések sorrendje kötött. A kérdőívvezéssel szemben itt a válaszadó személye előre meghatározott, és néhány kiegészítő kérdéssel háttér információkat, motivációkat is megismerhetünk (HELTAI és TARJÁNYI 1980). A hetvenes

években egy szociológiai kutatás keretében, ilyen célzott típusú interjúval vizsgálták egy budapesti lakótelep szanalásának hatásait a lakókra (SOLT 1998). Az általunk készített polgármesteri interjúk esetében a kiválasztott települések vezetőit előzetesen levélben kerestük meg, amelyben ismertettük a kutatás témakörét és a kérdéseket. Az interjúzás feldolgozását nagyban segíti, ha hanganyagként is rögzíteni tudjuk az elhangzottakat, mert így a jegyzetelés nem köti le teljesen a kérdező figyelmét (SOLT 1998). Az interjúalanyok egy részét azonban zavarhatja a magnó, vagy a diktafon jelenléte. Természetesen felvétel csak az interjúalany engedélyével készülhet. A 19 felkeresett település közül csak egyetlen egy helyen járultak hozzá, hogy felvegyem a beszélgetést (a beszélgetőpartner ebben az esetben nem a polgármester, hanem a turisztikai referens volt). A kötött kérdések ellenére az interjúk kiértékelése sokkal munkai igényesebb, mint egy kérdőíves felmérésé. Az interjúk kiértékelése (kódolása) leggyakrabban nem kérdésenként, hanem témakörök alapján történik (SOLT 1998). Az interjúk során talán a legnehezebb a témától elkalandozó polgármestereket visszaterelni az adott kérdéshez.

A vizsgált térség településeinek többségében a polgármesterekkel, néhány településen az általuk kijelölt szakemberrel (Baján a turisztikai referenssel, Mohácson a Tourinform Iroda vezetőjével, Hercegszántón és Bogyiszlón a jegyzővel, Kölkeden az igazgatási előadóval) az alábbi kérdéseket, témaköröket vitattuk meg az interjú keretében:

- Hogyan jelenik meg a természetvédelem, a nemzeti park közelsége a település életében (oktatás, településfejlesztés, szolgáltatás, munkahelyteremtés stb.)?
- Milyen lehetőséget lát az ökoturizmus fejlesztésére?
- Milyen különlegességet kínál az Önök települése, amely az idelátogató nagyközönség érdeklődését felkelti? Lát-e lehetőséget speciális helyi termékek kifejlesztésére és értékesítésére (piacosítására)?
- Milyen lehetőséget lát Ön a helyi lakosság szorosabb bevonására a térség ökoturizmusának fejlesztése során?
- Milyen veszélyeket lát az ökoturizmus fejlesztésében?
- Milyen a lakosság kötődése a nemzeti parki területekhez, mennyire ismerik az ott élők és az oda látogatók a település környezetében lévő DDNP természeti értékeit, látogathatóságának korlátait, kereteit?
- Szükségesnek tartja-e a nemzeti park elérhetőségét, megközelíthetőségét javítani? Megfelelőnek találja a meglévő parkolóhelyeket? Kielégítő-e a meglévő úthálózat, illetve szükséges-e azt bővíteni, javítani?
- A szervezett vagy az egyéni turizmust részesítené-e előnyben a nemzeti parkban?
- Milyen szállás, illetve egyéb szolgáltatás fejlesztésére lát lehetőséget?

A felkeresett települések (1. ábra):

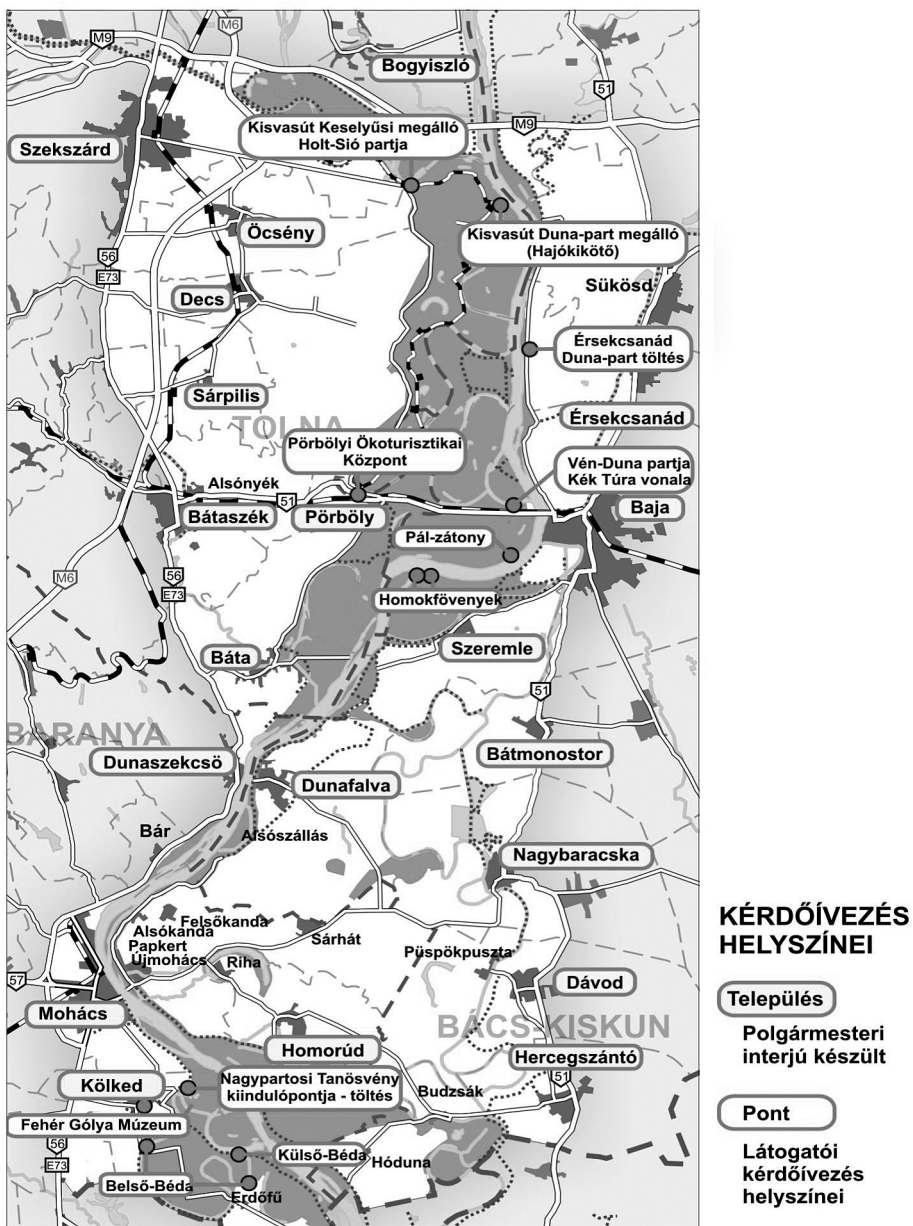
- Megyei jogú város: Szekszárd,
- Város: Baja, Bátaszék, Mohács
- Község: Bába, Bátmonostor Bogyiszló, Dávod, Decs, Dunafalva, Dunaszekcső, Érsekszanád, Hercegszántó, Homorúd, Kölked, Nagybaracska, Öcsény, Sárpilis, Szeremle.

A turista kérdőívek összeállításának szempontjai

A kérdőíves felmérés a társadalomtudományokban egyik leggyakrabban alkalmazott kutatási módszer. Nagyszerűen megfelel nagyobb sokaság attitűdjeinek vagy orientációjának mérésére. A kérdőíves vizsgálatok alkalmasak leíró, magyarázó és felderítő célokra. Leginkább olyan kutatásokban alkalmazzák, ahol az egyes ember az elemzési egység (Babbie 2003). A kérdőív összeállításánál meghatározó szempont az elérni kívánt célcsoport minél pontosabb lehatárolása, elérésének módja (személyes, postai, telefonos, internetes on-line), a kitöltés módja (önkitöltős vagy kérdezőbiztosos). Ezek figyelembevételével kell összeállítani a kérdéseket, melyek lehetnek nyitott kérdések – amelyekre a megkérdezett saját szavaival válaszol, illetve zárt kérdések – ahol megadott válaszok közül kell bejelölni a megfelelőt, ez utóbbi megkönnyíti a későbbi adatfeldolgozást (ERANUS et al. 2006).

Amíg az 1920-as, 30-as években még a személyes kérdezés is kurióznak számított, addigra a fejlett infrastruktúrával rendelkező államokban a telefonhálózat robbanásszerű növekedése már a '80-as évek elejére megteremtette a telefonos adatfelvételt. Ez a változás az informatika belépésével tovább folytatódott és a XXI. század elejére már az on-line adatfelvételi eljárások egyre gyakoribbá válnak. Azonban, mivel nem a teljes népesség rendelkezik internet-hozzáféréssel, azokkal csak egy speciális célcsoport válaszait ismerhetjük meg (ERANUS et al. 2006). A kérdőívezés egyre gyakrabban használt segédeszköz a turisztikai és ezen belül az ökoturisztikai fejlesztések megalapozásánál. A hazai lakosság utazási szokásairól 2000 óta készül évente felmérés a Magyar Turizmus Zrt. megbízásából. A 2008-ban elkészült és jóváhagyásra is került Ökoturisztikai Fejlesztési Stratégia megalapozása során a nemzeti parkok szakembereit keresték meg. A célirányosan az ökoturizmushoz kapcsolódó, 2003-ban készült felmérés a nemzeti parkok ökoturisztikai tevékenységét vizsgálta, majd 2006-ban kiegészítette ezt egy a hazai természetjárási szokásokról készült felmérés is. (PÉNZES 2008). Az országos felmérések mellett helyi zöldszervezetek és gazdasági vállalkozások is készítenek kérdőíves felmérést (KÉRDŐÍV 2007a, KÉRDŐÍV 2007b, KÉRDŐÍV 2008). Az egyik legfrissebb ökoturisztikai fejlesztést megalapozó felmérés a természetvédelmi bemutatóhelyek és az ökoturisztikai létesítmények látogató- és családbarát kialakítását járta körbe. A tanulmány készítői (Pannon Egyetem Turizmus Tanszék) elsődleges kutatásként véletlenszerű mintavétellel on-line kérdőíves megkérdezést végeztek (PANNON EGY. 2009).

A cikkben ismertetett felmérésünk során, az önkitöltésre is alkalmas, 21 kérdésből álló kérdőívvel összesen hat alkalommal végeztünk felmérést 4 nyári és 2 kora őszi hétvégén. A kérdőívekkel a DDNP területén szabadidős tevékenységet folytatókat szólítottuk meg. A helyszínek kiválasztását a legjellemzőbb szabadidős tevékenységek határozták meg. Többszöri terepbejárás és a helyiekkel való egyeztetés után az alábbi helyeken jelöltünk ki kérdezőpontokat: a strandolók körében közkedvelt homokos dunai partszakaszokon és zátonyokon, a horgászok által kedvelt partszakaszokon a Duna mellékágak és a Holt-Sió mentén, az árvédelmi töltésen, a kijelölt túraútvonalakon, a Pörbolyi Ökoturisztikai Központban, és a kisvasút Duna-parti végállomásánál (1. ábra). Kérdőíveket helyeztünk el a kölkedi Fehér Gólya Múzeumban is, de sajnálatosan onnan egyetlen kitöltött kérdőívet sem kaptunk vissza.

1. ábra Kérdezőpontok és a felkeresett települések elhelyezkedése
 Abbildung 1. Befragungspunkte der DDNP-Besucher und die angesprochenen Kommunen

A kérdőív összeállítását megelőzően áttekintettük az ökoturisztikai témakörben készített kérdőívek kiértékelését és tapasztalatait (STERL 2006, KÉRDŐÍV 2007a, KÉRDŐÍV 2007b, KÉRDŐÍV 2008). A kérdéssort és az egyes kérdéseknél felkínált válaszlehetőségeket helyi szakértőkkel egyeztetve állítottuk össze. Többféle kérdéstípust alkalmaztunk. Volt egyszeres és többszörös választás, ahol mi adtuk meg a lehetséges válaszokat és a válaszadónak kellett kiválasztani a neki legmegfelelőbbet, de lehetőség volt a saját szavával kiegészíteni a mi felsorolásunkat. Voltak nyitott szöveges kérdéseink is, amelyeknél a megkérdezett szabadon, saját szöveg beírásával válaszolhatta meg a kérdéseket. Ezen utóbbi kérdéseknek a kiértékelése nehezebb, de számos új szempontot ismerhettünk meg a válaszokból. A kérdés módjánál a személyes megkeresést választottuk (mintegy kérdezőbiztosként segítettünk a kitöltésnél), mert így lehetőség volt a felmerülő kérdések azonnali megválaszolására. Voltak, akik a horgászbótot nem tették le a kezükből, vagy akiknek nem volt ott a szemüvegük, de a kérdésekre szívesen válaszoltak. Összesen 80 kitöltött kérdőívet sikerült begyűjtenünk, ami nem 80 embert, hanem 80 csoportot (családot, baráti társaságot) jelentett.

Eredmények és megvitatásuk

A települések képviselői minden esetben örömmel fogadták a konkrét megkeresést és nyitottak voltak a témakörök megvitatására. Tudatában vannak a Duna-Dráva Nemzeti Park természeti értékeivel, a megőrzés szükségességével, de sok esetben úgy érzik, hogy a védett terület, mint egy „zárvány” jelenik meg a településekhez szorosan kapcsolódó tájban. Az ökoturizmus fejlesztését a térség és a települések egyik kitörési pontjának tekintik. Számos egyéni kezdeményezéssel is találkoztunk, de több település összefogásában is készültek/készülnek projektek ökoturisztikai fejlesztés témakörben.

A nemzeti park vezetése évente egy alkalommal szervez rendszeres találkozót a polgármesterekkel, amely a települések vezetői szerint nem elegendő. Az ott élők elszigetelve érzik magukat az erdőtől, a víztől és azok javaitól. Ugyanakkor sok település életében az erdőgazdálkodó (Gemenc Zrt.), mint a legfőbb munkaadó meghatározó szerepet játszik és a területen ténylegesen jelen van, szinte napi kapcsolatban van az ott élőkkel (KIRÁLY 2009).

Az interjúk során szerzett információkat nem kérdésenként, hanem az alábbi négy témakörbe tömörítve értékeltük ki.

Az ökoturizmus megítélése

Egyetlen kivétellel minden megkérdezett település vezetője fejlesztési lehetőséget lát az ökoturizmus bővítése terén, amit a településfejlesztési koncepciókba is beépítettek. A kisebb, a DDNP területéhez közel fekvő települések kitörési pontnak is tekintik a kerékpáros és a víziturizmust, valamint az azokhoz kapcsolódó szolgáltatások bővítését. Öszintén beszéltek azonban a kétségeikről és fenntartásaikról, amelyek a következők voltak:

- Az itt élő emberek nem nyitottak az ökoturizmus felé, részben, mert nem ismerik, részben, mert a falvakból a fiatalok elköltöznek és az öregek már nem kezdenek új dolgokba. Vannak ugyan kisebb kezdeményezések, de csak a lakosság szűk körében. Ezt bizonyítja, hogy a falusi turizmus sem terjedt el ebben a térségben.

- Nincs a természetvédelemnek hagyománya a területen. Az itt élők inkább a korlátozásokkal találkoznak és nem partnerként tekintenek a természetvédelemre egy önerős beruházás kapcsán.
- A kistelepüléseken megjelenő egyéni turizmus (egynapos, családi kirándulások) jelenlegi részaránya nem jelent fizetőképes keresletet, ezért csak kiegészítő tevékenységnek tekinthető minden ökoturizmussal kapcsolatos szolgáltatás.
- Több település is hátrányos helyzetű, jelentős a munkanélküliség aránya, így nagyszámú önerős fejlesztés nem várható. A munkanélküliek döntő többsége képzetlen.
- Minden településen egybehangzó vélemény, hogy szünyogirtás nélkül nincs értelme turizmusfejlesztésről beszélni. (A DDNP – más nemzeti parkokhoz hasonlóan – nem engedélyezi a védett területek fölött az irtást, ami sajnálatos módon a természetvédelem ellen fordítja az embereket.)

Természetvédelem megítélése

- A partnerség jó lenne, de ma csak formális a kapcsolat (tervjóváhagyás, szabálysértési eljárás).
- Munkalehetőségként a természetvédelem sokkal kisebb részarányban jelenik meg, mint az erdőgazdálkodás. A nemzeti park nyári idénymunkákra 4-20 fő közötti létszámban foglalkoztat embereket.
- Mindenki előtt ismert a természetvédelem és az erdőgazdálkodás közötti konfliktus. A települések vezetői csak egy kompromisszumos megoldást tartanak elfogadhatónak.
- Közvetlenebb, jobb a kapcsolat a Gemenc Zrt.-vel, a térség egyik meghatározó munkaadójával, mint a Nemzeti Park Igazgatósággal. Nagyon hiányzik egy területi alközpont (korábban Baján is volt alközpont, ma csak Mohácson van).
- A települések éves rendezvényein (falunapok, fesztiválok) a DDNP rendszeresen jelen van, ami segíti az együttműködést.

Természeti környezettel való kapcsolat

- Korábban az emberek együtt éltek az erdővel, vízzel, ma kizártnak érzik magukat. Rontja a helyzetet, hogy a települések irányába – a vadkár megelőzése érdekében - vadvédelmi kerítések veszik körbe az erdőt.
- Ma az itt élők nem érzik az erdő és a természetes vízfelületek közelségét.
- A horgászatot, halászatot az itt élők „veleszületett jognak” tekintik, ennek korlátozása érzékenyen érinti őket.
- „Régen a fa, a hal és a vad megélhetést jelentett az itt élőknek, ma ezt a természetvédelem nem biztosítja.”
- Az orvhalászat, orvvadászat azokon a településeken jelenik meg nagyobb számban, ahol nagy a munkanélküliség aránya és megélhetési célokat szolgál.

Javasolt / tervezett fejlesztések

- A fejlesztések közül azok kapnak elsőbbséget, amelyek hosszútávon munkahelyeket teremtenek.
- Sugovica és a Ferenc-tápcsatorna kitisztítása és a víziturizmus beindítása, a szükséges kiszolgáló létesítmények kialakítása régi igénye a településeknek.
- Újabb horgászvizek kialakítását igényli a lakosság (Pl.: Riha-tó, Decsi-Nagy-Holt-Duna.)

- Növekszik a térségben a lóttartással foglalkozók száma (Érsekcsanak, Sárpilis, Kölked). Erre építve bővíthető/kialakítható lenne a lovasturizmus.
- Sok a használaton kívüli építmény a térségben (megüresedett önkormányzati és egykori MGTSZ létesítmények), amelyek újrahasznosításában szerepet kaphatna az ökoturizmus (szálláshely, előadó és foglalkoztató helyiségek), de ez csak a szervezett turizmus tudatos és összefogott fejlesztése esetén lehet gazdaságilag működőképes. Ehhez kell egy központ, ahol az egész témát összefogják, mert a megyénként működő turisztikai szervezetek nem tudják az egész területet egységesen kezelni. (A DDNP Duna-menti területe három megye közigazgatási területéhez tartozik.)

Szükségesnek tartom a felkeresett települések közül Baját, Mohácsot és Szekszárdot külön kiemelni. A három városra egyaránt jellemző, hogy a lakosság már nem kötődik oly mértékben a természeti környezethez, mint a kistelepülések lakói. Adódik ez a lakóterületektől való távolságból is, ami a gyalogos megközelítést már nem teszi lehetővé, a kerékpáros kapcsolat egyik város esetében sem mondható ideálisnak, a tömegközlekedés a nemzeti park területeihez szintén nem megoldott. A bajaiak és a mohácsiak kötődése a Duna közelsége miatt szorosabb a vízparthoz (ezt igazolták a turista kérdőívek, lásd a cikk második felében). A szekszárdiak kötődése a borvidékhez és a szekszárdi borhoz erősebb, mint az erdőhöz vagy a távolabb fekvő Dunához. Baján sem a kirándulásnak, természetjárásnak vannak elsősorban hagyományai. Az itt élők egy csónakra, egy vízparti kis házra, horgásztanyára vágnak. A fiatalabb korosztály számára nem múlhat el úgy nyár, hogy ne sátorozzanak egyet a homokos zátonyokon (2. ábra).

Mindhárom város meghatározó elemként szerepelteti a fejlesztési stratégiájában a természeti értékek védelmét és megőrzését, de szükségesnek tartják a turizmus és ezen belül az ökoturizmus fejlesztését. A Szekszárd közelébe tervezett Gemenci Ökoturisztikai Központ a város teljes támogatását élvezi. Szállásfejlesztés, a Duna közelségének és a dunai kikötőknek a jobb kihasználása mindhárom esetben szerepel a tervek között. A bajai tervek szerint egy Szekszárdnál kialakított nagy ökoturisztikai látogatóközpont nem oldja meg a városok kötődését és szerves kapcsolatát a természeti környezethez, ezért saját terveik között is szerepel egy ökoturisztikai alközpont kialakítása a Pandúr-sziget északi végében.

Összefoglalásként elmondható, hogy a lakosságnak fenntartásai vannak az ökoturizmus fejlesztésével szemben, jobb tájékoztatással a folyamatok, kapcsolódási pontok széleskörű ismertetésével javítható lenne a helyzet. A települések közötti kooperáció sem megoldott, szinte minden település próbálkozik valamivel, de sokszor elszigetelten.

A turista kérdőívek kiértékelése

A „Honnan érkezett” kérdésre adott válaszok kiértékelésekor jelentős eltérést mutat a környező nagyvárosokból érkezők aránya. A gemenci kérdező-pontokon a megkérdezettek 54%-a bajai lakos és csak 2%-a szekszárdi. A béda-karapancsai válaszadók közül 40% volt mohácsi lakos. Az ország távolabbi városából (Csongrád, Békéscsaba) érkezők szervezett autóbuzos kiránduláson vettek részt a Pörbölyi Ökocentrum (Gemenc Zrt.) szervezésében. Az egyetlen külföldi állampolgár (német) bajai születésű és rendszeresen visszajár, amióta nyugdíjas. A megkérdezettek közül a rendszeresen visszatérők aránya 50% fölötti, akik szinte kizárólag a környező településeken élnek (tanulnak), egy napot töltenek csak a szabadban és sem éttermi, sem szállásslolgáltatást nem vesznek igény-

be. A 2–5 napra érkezők részaránya 25%. Érdekes, hogy Gemencen a válaszolók 50%-a jelölte meg a természetjárást, mint családi programot és csak 17% volt a horgászat, mint elsődleges hobbi. Ezzel szemben Béda-Karapancsán a horgászat és a természetjárás aránya egyenlő, közel 40-40%-os részarányú.

2. ábra Strandolás a Baja környéki homokzátonyokon (szerző felvétele)
 Abbildung 2. Badestrand an der Sandbank in der Naeh von Baja

Arra a kérdésünkre, hogy milyen közlekedési eszközzel érkezett, az előre megadott válaszlehetőségek bekarikázásával adott válaszok százalékos megoszlása a következő:

Személygépkocsi	23%
Autóbusz	16%
Vonat	5%
Kerékpár	11%
Motorkerékpár	1%
Vízijárművel	44%

A vízijárművel közlekedők bajai, dunaföldvári, vagy mohácsi lakosok voltak. A távolabbi településekről érkezők közül (főleg a homokos Duna parton strandolók esetében) többen is bajai születésűek és rendszeresen visszajárnak nyaranta a családjukkal strandolni. Ez is bizonyítja, hogy milyen meghatározó élmény a Dunával és a vízzel való kapcsolat a környéken élők számára, annak ellenére, hogy kijelölt fürdőhely nincsen a vizsgált területhez tartozó Duna szakaszon. A vízijárművek mind saját vagy rokoni, baráti

tulajdonban voltak, bérelt vagy vízitaxi jellegű hajóval nem találkoztunk a kérdések időpontjában. Meglepően alacsony a motorkerékpárral közlekedők aránya, ami arra vezethető vissza, hogy a horgászok egyre terjedelmesebb felszereléssel közlekednek, amit (szerencsére) nem tudnak a helyszínen hagyni az ország egyéb területeire oly jellemző horgász kunyhókban, ezért minden alkalommal magukkal kell hozniuk a teljes felszerelést, ami motorkerékpáron már nehézkes. A személygépkocsival közlekedők számához hozzá kell még adni a vízijárművel közlekedők számát is, mivel a kikötőben tárolt csónakok megközelítése szintén leggyakrabban személygépkocsival történik. A buszhasználatban meg kell jegyeznünk, hogy egyik esetben sem helyi járatról volt szó, hanem a csoportok által bérelt külön buszokról.

Az „Utazása előtt honnan tájékozódott” kérdésre adott válaszok százalékos megoszlása a következő:

Ismerős ajánlotta	24%
Hirdetés	4%
Prospektus, kiadvány	5%
Útikönyv	6%
Internet	18%
Újságcikk	3%
Egyéb	23%
Nem tájékozódottam	17%

Néhányan megadták a felkeresett honlap, illetve az útikönyv címét:

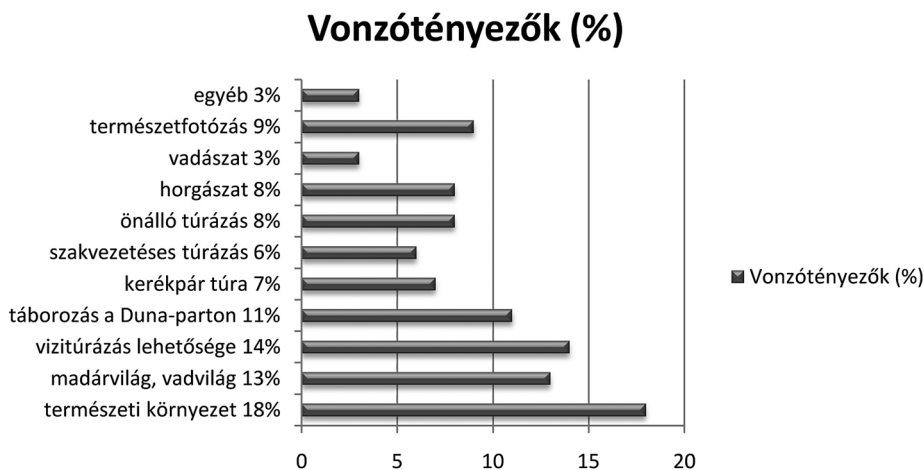
- , www.gemenczrt.hu, www.porboly.hu,
- Magyarországi látnivalók c. útikönyv,
- helyi rádióadó

A megnevezett források között sem a DDNP, sem a helyi Tourinform nem szerepel, de még a nagyobb városok mint Baja, Szekszárd, Mohács honlapjai sem. Kiegészítésként áttekintettük a települések honlapjait, hogyan jelenik meg a nemzeti park közelsége, tartalmazzák-e a DDNP által meghirdetett programokat. A vizsgált 22 településből 9-nél jelenik meg a DDNP, 5 település említi meg a Gemenci-erdő közelségét, megközelíthetőség és közlekedési kapcsolat csak egyetlen honlapon van feltüntetve. Idegen nyelvű változatot csak 4 esetben találtunk.

A megkérdezettek 90%-a tudta, hogy a terület, ahol tartózkodik, természetvédelem alatt áll. A nemzeti park nevét már kevesebben tudták. A válaszadók 83%-a a korlátozásokat elfogadhatónak tartja, de a tényleges korlátozások vonatkozásában nagyon tájékozatlanok voltak. Legtöbbször a látogathatóság korlátozottságát, a növénygyűjtés tilalmát és a motoros vízijárművek használatát jelölték meg ismert korlátozásként, de megjelenik még a horgászási tilalom, a tűzgyűjtési tilalom, a tanösvények elhagyásának tilalma, a „csak szakvezetéssel látogatható a terület”, és volt egy olyan válasz is, miszerint „nem ismerek a tűzgyűjtési tilalmon kívül konkrétan más tilalmat, de hallottam, hogy vannak korlátozások”. A horgászok közül többen a horgászenvedélyben szereplő előírásokat azonosították a természetvédelmi korlátozásokkal. Volt, aki válaszában az ökoturizmust átkeresztelte „orvturizmusra” az orvadászat és az orvhalászat mintájára, mivel tapasztalata szerint a vadászat és a természetvédelem kitilt mindenki mást a Gemenci-erdőből. Ebből is jól látható, hogy leginkább sajtóhagyomány útján terjednek a korlátozásokkal kapcsolatos hírek.

Amíg a korlátozásokról a megkérdezettek 89%-a tudott, addig azok elfogadhatóságára csak 83% válaszolt igennel. A nemmel válaszolók között volt olyan is, aki természetvédelemnek vallja magát, de nem érti, miért kell ennyire korlátozni a látogatókat.

Arra a kérdésünkre, hogy „Mit tart különlegesen fontosnak Gemencen, illetve Béda-Karapancsán?” az alábbi sorrend állítható fel a megadott válaszok alapján (3. ábra). Az előre megadott válaszlehetőségek közül többet is bejelölhettek és lehetőség volt saját szavaikkal is megfogalmazni a véleményüket.

3. ábra A vonzótényezők fontossági sorrendje a látogatók válaszi alapján
Abbildung 3. Die Auswertung der Prioritaetenliste der Besucher

A látogatók tájékoztatását 52% megfelelőnek tartja. Megnehezítette a kiértékelést, hogy sok volt a bizonytalan válasz (részben, biztos, általában) és nagyon kis számban kaptunk kifejtő válaszokat, ami az igen, vagy a nem felé terelt volna minket. A nemleges választ adók között (itt nagyobb volt a kiegészítést írók aránya) az alábbi hiányosságokat sorolták fel:

- nem ismertek a korlátozások és nem egyértelműek a tilalmak,
- a tanösvények kitáblázottsága nem kielégítő,
- a vadászatok idejét és területét fel kellene tüntetni,
- több tájékoztató pont és kiadvány kellene,
- kevés a lehetőségekről adott tájékoztatás.

A kérdőívben megkértük, írják le saját szavaikkal, hogy milyen hiányosságot, problémát tudnak megnevezni. A turizmus feltételeit illetően a válaszadók a következő témaköröket jelölték meg:

- útjelző és tájékoztató táblák, szemégyűjtők hiánya,
- erdei építmények karbantartásának hiánya,
- az idelátogatók helyszíni tájékoztatásának hiánya, az ide érkező nem is tudja igazán, hogy mit nézzen meg,
- nincs betekintés az érintetlenebb természeti területekre,
- a vadászat és az „erdőga(rá)zdálkodás” korlátozása,

- hosszabb kiépítettebb tanösvény és pihenők hiánya,
- a vadőrök, természetvédelmi örök és a vízirendőrök negatív hozzáállása,
- árvíz után a szúnyogok ritkításának tiltása,
- horgászok szemetelése,
- a természetes populáció helyreállítása,

A szolgáltatások bővítésére és a környező településeket is érintő fejlesztésekre vonatkozó válaszok három nagyobb témakör köré csoportosultak:

- tájékoztatás bővítése – tiltásokról, értékekről, szolgáltatásokról,
- túralehetőségek bővítése – kerékpáros, gyalogos, vízi,
- konkrét, helyi fejlesztések – új horgászhelyek kijelölése, öko-tábor kialakítása.

Az egész kérdőívet tekintve talán erre a kérdésre adott válaszok ölelik fel a legváltozatosabb témákat. Természetesen ezek között a javaslatok között voltak olyanok is, amelyek a természetvédelmi szempontokkal ellentétesek (pl.: szúnyogirtás, motorcsónak kölcsönzés), de fontos látnunk, hogy milyen igények jelennek meg, amelyeket célzott tájékoztatással, a környezeti tudatformálás eszközeivel a megfelelő irányba kell terelni.

A szabadidős ajánlatok és ezek költségvonatára vonatkozó kérdésre a beérkezett válaszokból kiderül, hogy sem gyalogos, sem kenu/kajakos, sem kerékpáros túrázás esetében nem kedvelt a túravezetés, csak a megkérdezettek 30%-a igényli. A feltételes ár módszerét alkalmazva a turistákat/látogatókat megkérdeztük, hogy mennyit lennének hajlandók fizetni egy-egy új szolgáltatásért (jelen esetben látogatóközpont belépő, kerékpár-, kajakkölcsönzés, túravezetés). Érdekes, hogy a túravezetés és az eszközbérlés (kerékpár, kajak, kenu) vonatkozásában sokkal spórolásabbak a válaszadók, mint a sétakocsikázás és fotóturizmus témakörökben. Míg az előzőre csak 500–1000 Ft közötti összegeket írtak be, addig a fotóturizmusra és a sétakocsikázásra akár 1000–2500 Ft közötti összeget is hajlandók lennének költeni. Eszközbérlési igény mind kajak/kenu, mind kerékpár vonatkozásában megjelenik, az elfogadható összeg 300 és 2000 Ft között mozog. A módszer hátránya, hogy a megkérdezettek elvben mindig nagyvonalúbbak pénzügyi vonalon, mint a valóságban (DÁVID 2007).

A szervezett vagy az egyéni turizmus közül a válaszadóknak kicsit több mint fele (54%-a) az egyéni turizmust részesíti előnyben. Az indoklások között többször szerepelt, hogy jól ismeri a terepet, itt született, így nincs szüksége vezetésre, valamint a családi-asabb hangulatot, a kötetlen időtöltést kedvelik jobban. A szervezett turizmust a válaszadók 31%-a részesítette előnyben. Indoklásként a tudatformálás lehetőségét, a szakmai ismeretek könnyebb átadhatóságát, valamint az időbeli, térbeli és létszámbeli korlátozások jobb betarthatóságát jelölték meg. További 15% válaszolta, hogy mindkét turizmusformát kívánatosnak tartja.

A fejlesztési javaslatok áttekintése

A térség egyediségét a szabad természetes vízfelületek, a nagy összefüggő erdők (bár sok helyen ma még ültetvény jellegűek), és nem utolsósorban a gazdag állatvilága adja. Ezt támasztotta alá a kérdőíves felmérés is. A fejlesztések meghatározásánál a természetjárás, a víziturizmus és a kerékpáros turizmus kell, hogy hangsúlyt kapjon. Ennek a

három ökoturisztikai tevékenység fejlesztésének van létjogosultsága a védett természeti területeken, illetve azok határán. A térség ökoturisztikai fejlesztését azonban nem szabad csak a védett területekre korlátozni. Bár a nemzeti park igazgatóságok által szervezett ökoturizmus elsősorban a saját kezelésben lévő területekre irányul, de jelentős szerepük lehet abban is, hogy a térség lakosságának bevonásával más nem védett természetközeli területek, kulturális értékek is bevonhatók legyenek az ökoturizmusba. Célul kell kitűzni a terület sokféleségének bemutatását, mert jelenleg túl hangsúlyos a szarvas, a hód, a fekete gólya. A bemutatás során a biológiai sokféleséget, az élőhelyi diverzitást és ennek veszélyeztetettségét kellene hangsúlyozni.

Kiemelve a legfontosabb elemeket röviden ismertetném azokat a fejlesztési javaslatokat, melyeknek megalapozásához a kérdőív eredményei hozzájárultak. A tematikus és területi bontásokban egyaránt felhasználtuk a válaszadók külön „egyéb” rovatba tett megjegyzéseit. A fejlesztési javaslatunk alapja, hogy rendszerbe kell szervezni az ökoturisztikai szolgáltatásokat egy látogatóközpont, három alközpont és a településekhez kapcsolódó kerékpáros és/vagy vízitúra fogadóterületek kialakításával. Az ökoturisztikai fejlesztést megalapozó természetbarát szabadidős tevékenységek bővítésére tett javaslataink közül kiemelném a természetes vízfelületekhez kapcsolódó tevékenységeket, mivel ez az adottság rejti a legnagyobb ökoturisztikai potenciált, de egyben a horgászat miatt a legvitatottabb is. Turisztikai hasznosítás szempontjából az átfolyó és kedvező vízállás esetén végig hajózható holtágoknak van nagyobb szerepe. A belső tavak csak túravezetéssel vagy bemutatóhelyeken, madármegfigyelő tornyokon, illetve egyéb megfigyelő létesítményeken (pl. rejtőfal, megfigyelő kunyhó stb.) keresztül mutathatók be.

Vízi túrázás:

DDNP határain belüli célterületek: Vén–Duna, Rezéti–Holt Duna, Batai–Holt Duna, Sió, Sugovica (Szeremlei-Duna), Külső–Béda, Duna főág.

DDNP határai kívüli célterületek: Sió (csatorna) Szekszárd fölötti szakasz, Ferenc-tápcsatorna.

- A védett területen kívül eső vízfelületekre terelhetők tudatosan a nagyobb terhelést jelentő csoportok vagy tevékenységek, vagy az időbeli korlátozások (pl.: költés) alá eső területek tehermentesíthetők ezek igénybevételével.
- A javasolt alközpontokban Sió-Árvízkapu, Baja (Pandúr-sziget), Mohács (vagy Kölked) DDNP vízitúra központok kialakítása szükséges. Kölcsönzési lehetőséggel, a kerékpáros hálózathoz hasonlóan úgy, hogy a kölcsönzött hajó más DDNP vízitúra ponton is leadható legyen.
- Tájékoztató rendszert kell kialakítani, amely a Duna vízjárásával kapcsolatos aktuális tudnivalókat, használati korlátozásokat (árvíz), veszélyeket ismerteti könnyen elérhető módon.
- A vízitúrázók számára a vízfelületről is nyomon követhető tájékoztató rendszert kell kialakítani. A kikötők és pihenőhelyek kialakításánál meg kell vizsgálni a kapcsolódási lehetőséget a kerékpáros útvonalakhoz, a tanösvényekhez és a túraútvonalakhoz.

Horgászat

- A javasolt vízitúra bázisok (Baja–Pandúr-sziget, Dunafürdő, Szekszárd, Mohács) egyik profiljaként ki kell alakítani a horgászok tájékoztató pontját is.

- A védett területek használatának szabályait áttekinthető és betartható formában kell kialakítani és ismertetni (internet, helyi újság, horgász egyesületek, horgászjegy árusító helyek, maga a horgászjegy is információ hordozó).
- Parkolók kialakítása és egyben a gépkocsi forgalom következetes tiltása (az árvédelmi töltések vonatkozásában a Vízügygel együttműködve).
- Rendszeres ellenőrzés a kiemelt időszakokban.
- Hagyományos halászati bemutatóhely kialakítása, 2–3 napos programok meghirdetése, ahol a természetvédelem, a hagyományos tájgazdálkodás és ezen belül a halászat, a gasztronómia is helyet kap a programok között. A saját kezűleg „halászott” halakat helyi receptek alapján helyben készíthetik el.

Strandolás

- A zátonyok nyári strand jellegű használatának felülvizsgálata, szabályozása és ellenőrzése (területek kijelölése, időbeli korlátok, tevékenységek korlátozása). Az ausztriai Donau-Auen Nemzeti Park korábban hasonlóan tiltotta a strandolást, azonban az utóbbi években tájékoztató térkép és kiadvány segítségével irányítottan megengedi (HTTP 1).

A fejlesztések háttérfeltételei:

- Őrszolgálat növelése. Kiemelt látogatóforgalom esetén önkéntesek bevonásával oldható meg az érzékenyebb területek védelme, cél a tájékoztatás és nem a büntetés.
- Együttműködés a Vízügy területi egységeivel (Sió árvízkapu, zsilipek, gátórházak, vízügyi bemutatóhelyek). Lehetőség szerint közös fejlesztések kialakítása, mert a Vízügy a területen jelen van szállással, infrastruktúra háttérrel.
- Egyértelműen tájékoztatni kell a látogatót és a lakosságot a védett területek használatának szabályairól (tábla rendszer, DDNPI internetes honlapja, helyi sajtó). Ki kell táblázni az általánostól eltérő korlátozásokat (pl. fokozottan védett terület, vadászat). A tájékoztatás mellett gondoskodni kell az előírások következetes betartatásáról.

Egyes területek kiépítésével, megnyitásával és tudatos „terhelésével” megvédhető a többi terület a nem kívánt és szinte ellenőrizhetetlen zavarástól. Ennek érdekében új túraútvonalak kijelölése, tematikusan egymásra épülő tanösvények, sátorozó helyek, strandoló helyek, kikötők vízitúrázók és kishajók számára, madár-megfigyelőhelyek kialakítása, pihenők felújítása, kialakítása szükséges. A látogatói kérdőívekre adott válaszokból egyértelműen kitűnik, hogy a többség elfogadja az értékek védelmében hozott korlátozásokat, csak nincs tisztában vele, hogy mikor–hol–mit lehet tenni és mit nem. Ebből következik, hogy a jelenleginél egyértelműbben kell tájékoztatni a látogatót és a lakosságot a védett területek használatának szabályairól (helyi tájékoztató táblák, ökoturisztikai programokat kínáló internetes honlapok, helyi sajtó). Ezzel egy időben azonban gondoskodni kell a többi helyen a nem kívánt tevékenységek következetes tiltásáról.

Az elkészült felmérés alapján egyrészt képet kaphatunk a vizsgált térségben a természetvédelem elfogadottságáról, másrészt megalapozottabb ökoturisztikai fejlesztésekre ad lehetőséget, hogy az ott élők úgy érezzék nincsenek kizárva a területről és a látogatók olyan tájélménnyel térjenek haza, hogy „igen ez tényleg érték, erre vigyázni kell” és nem utolsó sorban, hogy visszavágyjanak a területre, mert még nem fedeztek fel mindent.

Köszönetnyilvánítás

Ézúton is szeretném megköszönni Buzetzy Győző természetvédelmi szakértőnek, hogy segítségemre volt a helyi adottságok és kapcsolatrendszerek megismerésében és hajójával lehetővé tette a dunai homokzátonyokon is a kérdőívezést.

Irodalom

- BABBIE, E. 1999: A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. Balassi Kiadó. Budapest
- DÁVID L. (SZERK.), JANCsik A., RÁTz T. 2007: Turisztikai erőforrások: A természeti és kulturális erőforrások turisztikai hasznosítása. Perfekt Gazdasági Tanácsadó, Oktató és Kiadó Zrt., Budapest
- DUHAY G. 2006: Ökoturizmus a védett természeti területeken. Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, Budapest
- ERANUS E., LÁNG S., MÁTH A., RÁCZ A. 2006: A kérdőíves adatfelvétel újabb módszerei: telefonos, számítógéppel támogatott (CAPI, CATI) és internetes adatgyűjtés in Településkutatás - V Interjú, kérdőív és adatbázisok gyűjtése – Terepen, pp. 545–590.
- HELTAI E., TARJÁNYI J. 1980: A szociológiai interjú készítése (kézirat), TÁRKI, Budapest
- IVÁNYI I., LEHMANN A. 2002: Duna-Dráva Nemzeti Park, Mezőgazda Kiadó, Budapest
- KIRÁLY P. 2009: Gemenc új arca. Erdészeti és Faipari Híradó 19 (3): 13–15.
- MICHALKO G. (szerk.), DÁVID L., (2008): A Tisza-tó turizmusa. Magyar Turizmus Zrt., Budapest
- REMEINYIK B. 2009: Fenntartható turizmusfejlesztés a Tisza-tónál. Gazdálkodás 53(5): 465–469.
- SOLT O. 1998: Interjúzni muszáj. In: Méltóságot mindenkinek. Összegyűjtött írások I. Beszélő, 1998. 29–48. Budapest
- STERL, P.; WAGNER, S.; ARNBERGER, A. 2006: Kanufahrer und ihre Präferenzen für Besucherzahlen in Naturschutz und Landschaftsplanung 3: 75–80
- SULYOK J. 2001: Ökoturizmus. Turizmus Bulletin 5(4): 17–20.
- JELENTÉS a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság 2002–2008. évi tevékenységéről, DDNP Ig., Pécs
- KÉRDŐÍV 2007a: Kérdőív a Börzsöny térsége ökoturizmusának fejlesztése érdekében.
- KÉRDŐÍV 2007b: Kérdőív turisták részére, Tourinform-Salgótarján
- KÉRDŐÍV 2008: Kérdőív a „Régi hagyományok, új kalandok” c. program résztvevői számára, Gemenc Zrt.
- MANAGEMENTPLAN NATIONALPARK DONAU-AUEN (MNDA) 2009–2018, Nationalpark Donau-Auen GmbH 2009
- PÉNZES E. 2008: Országos ökoturizmus fejlesztési stratégia, Veszprém–Budapest 2008.
- PANNON EGYETEM TURIZMUS TANSZÉK 2009: Útmutató látogató- és családbarát ökoturisztikai bemutatóhelyek tervezéséhez és kialakításához. Veszprém
- MSZ 20391:2007: Ökoturizmus. Turizmus a védett természeti területeken

HTTP I: http://www.donauauen.at/dateien/1211_Baden_Bootkarte.pdf

NATURSCHUTZ – ÖKOTOURISMUS – GEMENC

É. PÁDÁRNÉ TÖRÖK

Budapester Corvinus Universitaet, Lehrstuhl für Landschaftsschutz und Landschaftsrehabilitation
1118 Budapest, Villányi út 35-43. e-mail: eva.torok@uni-corvinus.hu

Schlüsselwörter: Akzeptanz des Naturschutzes, Ökotourismus, Besucherbefragung,

Zusammenfassung: In vielen Naturschutzgebieten erscheinen die Besucher überall – wenn auch nicht massenhaft, aber „ingesickert“ – wegen der Mangel an geplanter Besucherlenkung und entsprechender Führung (z.B. Angler, Wanderer, Geländeradfahrer). Die sensiblen, unbedingt zu schützenden Gebiete könnten mit der bewussten Entwicklung des Ökotourismus, mit der Eröffnung und dem Ausbau von einigen Bereichen entlastet werden. Die Forschungsstation für die Donau der MTA (Ungarische Akademie der Wissenschaften) hat zwischen 2007-2010 ein gemeinsames Projekt mit der Universität Karlsruhe auf der ungarischen Strecke der Donau, in der zum Donau-Drau Nationalpark gehörenden Region Gemenc und im Bereich Béda-Karapanca erstellt. Ein Teilthema des Projektes war die Akzeptanz des Naturschutzes und die Entwicklung des Ökotourismus. Die Gewohnheiten und Ansichten der Anreiner und der Besucher der Naturschutzgebiete wurden durch Interviews mit Bürgermeistern und durch Besucherfragebögen ermessend. Die Auswertung der Befragung hat erwiesen, dass die Aufbewahrung der Naturwerte für einen jeden wichtig ist, aber weder für die Anreiner noch für die Besucher eindeutig ist, dass innerhalb der Gebiete des Donau-Drau Nationalparkes wo und was für eine Tätigkeit ausgeführt werden kann. In vielen Fällen vermischen die Besucher die Beschränkungen bezüglich Jagd und Schutz der Naturwerte wegen Mangel an Aufklärung und Kommunikation. Die betroffenen Ortschaften halten die Entwicklung des Ökotourismus für eine Ausbruchsmöglichkeit der Region, aber dazu ist die bewusste Lenkung des Besucherverkehrs unerlässlich.